

Farfăsiștii noștri

Jachinăm aceste
ale noastre dintr-ale
noastre, pentru noi și pentru
ei, Părinților iubiti, Educatorilor
respectăția să ne cunoască și
cunoșcându-ne mai bine să ne
iubească ne mai mult și
cuitei și mai spe binele nostru

BCU Cluj Central University Library Cluj

J. Seretvill

Redacția și Adm; Prof. Augustin Cosma str. Klascu Ora dea.

Cu vesele glasuri de tinere firi
 Cuprinși de-amintirea străbunei măritri
 Spre soare ni-e gândul și mergem spre ei
 Lumina ni-e țința și binele țel
 Trăiască-ne țara și neamul.

Cu dreapta 'nălțată spre Tatăl de Sus
 Jurat-am pe tot ce strămoșii ne-au spus:
 Untre 'ntre frați și pe Domnul să-l iubim
 Și altarul de jertf'al națiunii să fim
 Și sufletul neamului nostru.

«Imnul studenților»

GHEORGHE COȘBUC

CUPRINSUL:

	<u>PAG.</u>
Augustin Cosma: Iubirea de moșie e un zid	1
Aviator: Epigramă	3
Prof. Traian Morariu: Valoarea educativă a filosofiei	4
— ghb —: Epigramă	7
Tobiaș Gheorghe: Toamna	8
Bihari Paula: Furtună (poezie)	9
Petcu Narcis: Mama	10
Eugen Groza: Sonet (poezie)	10
Gh. Bulgăr: Lectură și cultură	11
— a v —: Epigramă	13
— a v —: Parodie originală (poezie)	14
T. Deme: Pe drumul vieții	15
Andrei Vexler: Cântec pentru somnul tău (poezie)	16
Eugen Groza: Ionel Teodoreanu la Oradea.	17
Traian Costa: Aș vrea (poezie)	21
Dan M. Creangă: Și se duc ca clipele	22
Malița Mircea: O întâmplare	23
— hgt —: Epigramă	23
Ioan Șereș: Pastel tomnatec (poezie)	24
Ovidiu Roman: Duminecă (poezie)	24
Eugen Groza: Jertfa întunericului (dramă — actul I.	25
Ovidiu Roman: Troița (poezie)	32

Tara visurilor noastre

Anul III.

Noembrie 1939.

No. 20

Iubirea de moșie e un zid...

•Icoana stelei ce-a murit
Incet pe cer se sue.
Era pe când nu s'a zărit;
Azi o vedem și nu e.»

(M. Eminescu)

După scurgere de 50 de ani dela moartea autorului poeziei citate simțim tot mai mult adâncul adevăr al versurilor sale: azi îl vedem, îl simțim mai mult, mai aproape de năzuințele noastre, decât l-au putut simți cei între cari *era*, dar nu-l zăreau.

Gândul nostru azi ne e gând de închinare în fața celui ce tronează peste noi din înălțimi mult mai senine, decât statuile ce-l reprezintă, așa cum ni-l arată opera sa; așa cum s'a socotit el însuși pe sine, în lumea lui: veșnic tânăr, nemuritor și rece.

50 de ani dela moartea celui ce a fost sortit să fie nemuritor, a fost merit să deie, din viața vieții lui, generațiilor de generații ale neamului pe care l-a iubit ca nimeni altul; să împărtășcă, pentru veacuri ce vor veni din bogăția marelui său suflet: *sufiu de viață*, tuturor celor ce simt necesitatea să se adape din acest izvor de apă vie: izvor neseecat în dragoste de neam, limbă, lege și țară.

Izvor bogat și tot mai bogat pe zi ce trece:

Căci: De-or trece anii cum trecură,
El tot mai mult ne va părea...

Vremea ce se scurge, nu ne depărtează, ci ne apropie tot mai mult, de înțelegerea lui; căci adevăratele mărimi au nevoie de perspectiva timpului și a spațiului, care ne e necesară *nouă*, pentru a avea puțința, de a-i vedea pe cei adevărați mari în adevărata lor lumină și a-i aprecia la meritata lor valoare.

Căci Eminescu *nu crește* cu timpul ce trece, ci *este* tot mai recunoscut *a fi ceea ce a fost*, oricât de mic s'ar fi părut, până ce s'a mișcat, în carne și oase, printre cei, pentru cari

prea mare a fost ca să-l fi putut vedea și simți: pe acest titan al gândirii și simțirii românești. Prea mare încă și azi, pentru a-l putea cuprinde în întregime, dar mai ales pentru a-l putea urma; deși s'a scurs o jumătate de veac dela *moartea* ce se pare că a fost necesară ca să-l situeze *viu* în viața neamului, ce se adapă tot mai mult, din suflul vieții lui.

La steaua care-a răsărit	Icoana stelei ce-a murit
E o cale atât de lungă,	Încet pe cer se sue.
Căci mii de ani i-a trebuit	Era pe când nu s'a zărit;
Luminii să ne-ajungă.	— Azi, o vedem și nu e.

Azi, după 50 de ani dela *moartea* celui ce *era* pe când nu s'a zărit, sufletul ni se umple de mângâierea că icoana sufletului său mare și opera lui nemuritoare,

încet pe cer se sue,

se apropie ca să ne lumineze: gândurile lui ce se proiectează, tot mai mult, ca stele călăuzitoare pe firmamentul ce ocrotește destinele neamului; să ne încălzească, cu căldura dragostei celui ce ne-a îndemnat, ca nimeni altul, să ne apărăm și iubim

BCU Cluj

care ne-a învățat că

. . iubirea de moșie e un zid,

ce nici azi, nici ieri, dar nici mâine nu se va înfiora nici de spaima, nici de teama vreunui Baiazid; care ne-a îngrozit ca nimeni altul cu îngrozitorul spectru al unui neam sănătos și tânăr, ce pare împânzit în sufocanta pânză de paiangen a străinismului ce i se țese printre vine și fibre:

Din Boian la Vatra Dornei,

Au umplut omida cornii

Și străinul te tot paște

De nu te mai poți cunoaște;

— ca să ne cutremure adânc îndureratu-i strigăt de ajutor din primejdia vremilor ce ne pasc:

Ștefane, Măria ta,
Tu la Putna nu mai sta.
Las' Arhimandritului
Toată grija schitului.

Ai s'aduni Moldova toată
De-i suna de două ori
Iți vin codrii 'n ajutor
De-i suna a treia oară
Toți dușmanii o să piară
Din hotară în hotară
Îndrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile.

Tu te scoală din mormânt
Să te-aud din corn sunând
De-i suna din corn odată

Dacă ne simțim îndemnați să-l preaslăvim o facem, *nu pentru el*; — suntem nevoiți să o declarăm aceasta: căci n'am vrea să binemerităm, din lumea lui, de zâmbetul lui senin, nemuritor și rece, îndrăznind să ne lustruim pe noi

sub a numelui său umbră,

dosiți sub aparența de a-l slăvi pe el.

Inchinarea noastră e o necesitate pentru noi: de a ne simți, după adevăr, mici, de-a ne smeri în conștiința nimicniciei noastre față de mărimea lui adumbritoare de generații, — pentru a putea fi înălțați de gândirea lui luminată și încălziți de simțirea lui bogată și noi, cari putem privi și înapoia vieții noastre, dar mai ales cei pentru cari se scrie revista noastră, *voi*, copiii și tineri, a căror viață vă e întregă în față; ca să puteți înțelege, amintindu-vă trecerea jumătății de veac dela moartea lui, că:

Din mormânt puterea iese:

Nașterea cea viitoare

Ne e în lumea celor morți...

Eminescu n'a murit. Trăește în veci, cât va trăi un neam ce-și începe doar viața-i ce va croi o dungă luminoasă prin întunecimea veacurilor și a neamurilor, luminat de strălucirea gândurilor din opera lui și încălzit de dragostea a toate cuprinzătoare a celui ce ne învață mai ales azi: că singură, unică-ne datorie, în fața înghețului urii ce paște o lume pregătită să moară de prea mult huzur, suprema datorie ce o avem e să ne iubim cu prețul oricărui jertfe:

sărăcia și nevoile și neamul;

dăinuind, în sufletele noastre, din iubirea de moșie, și neam
un zid

ce nu se'nfioară de faima niciunui Baiazid: oricine ar fi, ori de unde ar veni și oricum se va chema.

Prof. AUGUSTIN COSMA

Epiigramă

Autorului poeziei „Crinul”.

În această poezie

Tu închini «Necunoscutei»:

Sentimente prea puține,

Și solecisme cam multe.

AVIATOR cl. V-a.

Valoarea educativă a filosofiei

Cunoștințele pe care discipulele filosofice le împărtășesc inteligențelor împlinite ale elevilor, nu rămân simple întipăriri în mintea și în sufletul lor. Ele fructifică în idei și credințe vii, în sentimente și în elanuri, în deprinderi și în atitudini de viață. Și oare nu din aceste elemente sufletești se înfiripă și se cristalizează ceea ce noi numim *personalitate*?

Există o chemare instinctivă a filosofiei, atunci când începe a miși reflexiunea critică. E un fapt constatat că elevii iubesc filosofia. Și chiar aceia, cari se vor îndrepta spre îndeletniciri mai lucrative, nu vor înceta s'o cinstească și să o considere ca un îndreptar permanent de viață. De unde această prețuire? Răspunsul nu este greu de dat! Filosofia devine hrană spirituală pentru suflet, odată cu minunata lui revelație în adolescență.

Numai orientarea filosofică poate satisface dorul unei cuprinderi mai largi, pentru un ochiu al minții ce începe să distingă contururi noi lucrurilor din peisagiul vast al vieții. Numai problematica adâncă a filosofiei, potolește setea de adevăr și de mister, pentru inteligența ce scormonește neliniștită la rădăcinile vieții. Insfârșit, numai idealismul filosofiei aduce acel climat spiritual de unde, elanurile generoase și grase ale adolescenței se înalță spre obiective de etică risipire.

Dar potențialul spiritual trebuie *actualizat* și apoi, energia lui *dirijată*. Numai respirând într'un «regim» de disciplină, avânturile gândirii pot deveni forțe fecunde, modelatoare de viață. Altfel, ajungem la diformări. Filosofia, nu trebuie socotită ca o ocupație «ocultă»; în climatul mistic gândirea, dela un timp își pierde identitatea, se înăbușă și apoi succumbă. Filosofia nu trebuie înțeleasă nici ca un izvor unde tinerețea să-și adape nevoile unui romantism fals și absent de viață. Și apoi nu este îngăduit a socoti filosofie, acele «principii» prin care se justifică în chip arbitrar și sofistic, interese individuale sau sociale *străine de adevăr*.

Studiul filosofiei în liceu, înfățișându-se sub formă de *discipline*, fiecare cu obiectivele ei firești și cu metode proprii, va pune la adăpost activitatea gândirii noastre de aceste diformări. Care este valoarea educativă a acestor discipline? Cum influențează ele și îmbogățesc viața, în înțelesul ei total: intelect, sentiment și atitudine etică? Să începem cu *psihologia*.

Contactul elevului cu psihologia, e de natură a-i da o orientare cu totul nouă atențiunii și concentrării spiritului său.

Psihologia, operând o schimbare radicală de obiect și perspectivă metodică, rezervă adolescentului o surprinzătoare descoperire: ceea ce are de învățat nu mai sunt obiectele din lumea fizică, distanțate și inerte, ci conținutul de idei, simțiri, dorințe și îndemnuri ce-i alcătuiește propria lui viață în scurgere vie și permanentă. Că în loc să-și deschidă larg ochii la ceea ce se petrece în juru-i, dinpotrivă, trebuie bine să-i închidă, pentru a surprinde astfel, ceea ce se petrece în el însuși! Iată dar înfiri-pată din primele momente *conștiința de sine* și pe măsură ce aceasta se adâncește, sporește și *conștiința valorii de sine*. Căci individul descoperindu-se prin efortul introspectiv, ajunge să-și dea seama la un moment dat că *eul* său este un adevărat centru de existență. Totul pornește dela el și se raportează la el. Realitatea exterioară și obiectele ei se reduc la percepțiile și la stările lui de conștiință. Cunoștințele de istorie, geografie, matematică etc. îi aparțin lui ca funcțiuni ale reprezentării sale, ca acte de memorie, de gândire și raționament absolut personale. *Faptele bune* ca și *faptele rele*, toate pornesc din impulsul dinamic al conștiinței sale și se reîntorc bătând la poarta conștiinței pentru a (provoca acolo) sentimente de mulțumire și liniște sau pe cele de nemulțumire și căință. În cuprinsul vieții noastre sufletești o să găsim totul: egoism, minciună, porniri josnice, lenevie, dar și gânduri sincere și curate, porniri altruiste, ascultare, îndemn la muncă.

Ei bine, psihologia prin actul de *interiorizare* cu care ne deprinde, nu numai că ne va face să ne recunoaștem autori atât a faptei bune cât și a celei rele, ci ceva mai mult: va *alege* și *deosebi* fapta bună de fapta rea, pe prima socotindu-o *mai aproape de noi*, de sufletul nostru; pe cea de a două, *mai străină de noi*, de sufletul nostru. *Interiorizarea* deci, nu este numai o funcțiune pur psihologică prin care ne păstrăm *eul*, ne recunoaștem *identitatea* persoanei în actele noastre bune sau rele, ci îndeplinește în același timp și o *funcțiune morală* întrucât *distinge*, judecă și apreciază toate actele noastre în raport cu binele și răul moral. Între conștiința psihologică pură și cea morală există deci o intimă legătură.

Introspecțiunea deci, nu va veni numai pentru a studia un suflet omenesc în generalitatea lui, ci va fi un *stimulent* și o *îmbiere* la analiză și descoperirea noastră proprie. Iar la capătul efortului de interiorizare, ne vom descoperi ca *realitate vie de esență morală*. Din acel moment, viața noastră nu va fi străină valorilor etice, ci dimpotrivă, conștiința noastră se va

simți *centru generator de viață spirituală*. În noi se debata *procesul etic* sub forma unui conflict între instinct și rațiune, între impulsuri și dorințe, pe deoparte, imperative etice și sociale, pe de altă parte. Conștiința acestui proces, nu va lăsa sufletul nostru indiferent, simplu spectator. Il va determina să se *decidă* pentru conduita etică. Prin reflexiune persoana noastră întreagă va fi *angajată*, iar conștiința responsabilității îi va spori enorm sentimentul valorii ei morale.

Interiorizarea este arma cea mai biruitoare a omului — forță de ridicare și de transfigurare a vieții. În *interiorizare* stă cheia perfecțiunii omenești, căci ea ne saltă din animalitate arătându-ne esența noastră spirituală și ne mobilizează energiile în vederea împlinirii destinului nostru rațional și etic!

Cât timp deviza moralei socratice: «*Cunoaște-te pe tine însuși*», nu va înceta să exprime un imperativ veșnic omenesc, etica va datora psihologiei!

În ceea ce privește *Logica*, s'ar părea că acest studiu rămâne străin de esența morală a vieții, întrucât, logica se mărginește să ne *disciplineze* numai inteligența și gândirea. Cu toate acestea, nu va fi greu de arătat că, deprinderea de a *gândi drept*, nu rămâne un fapt la periferia vieții spirituale.

Logica trezește și perfecționează aceea reacție reflexivă ascuțită numită: *spiritul critic*. Dar spiritul critic, ca funcțiune logică, se va exercita deopotrivă de bine și de necesar în exterior, față de obiecte și persoane, ca și în *interior* față de propria noastră persoană. Dar în opera lui de triere a esențialului de secundar, nu-i va lipsi un *criteriu etic*. Și e firesc să fie așa. Căci întrebarea, dacă: un lucru, o atitudine, o idee, este *justă* sau *falsă*, nu e străină de întrebarea: dacă este *bună* sau *rea*. *Luciditatea* sau veghea permanentă a inteligenței ne va da o conștiință mai accentuată a valorii persoanei noastre. Ea va denunța atitudinile lipsite de justificare sau echivoce, va disolva sofismele, va pune la index compromisurile de tot felul. Logica deci, exercită o funcțiune purificatoare, de lămurire a vieții directivându-o pe făgașurile pline de lumina rațiunii. *Și acolo unde există rațiune, există și dreaptă conduită*. Însă darul cel mai mare ce ni-l poate oferi logica, este *conștiința și sentimentul adevărului*. A nu recunoaște decât *adevărul*, a spune numai adevărul, a lupta pentru triumful adevărului, sunt imperative deopotrivă ale gândirii și ale etice. Preocuparea de adevăr, împodobește viața cu neprețuite virtuți: *disciplină mintală, elan și dezinteresare, cinste, muncă în tăcere și curaj spiritual!*

Vin apoi: Sociologia și Etica să se adreseze inteligențelor mature, dornice de sinteză și de perspective largi. Ele vor oferi elementele de cristalizare a sufletului și vor deschide căile de firească și armonioasă împlinire a personalității.

Sociologia, deschizând ochii elevului asupra unei realități vaste și complexe ce exprimă însăși permanența vieții dealungul timpului — *Societatea* — îi va da o înțelegere justă, pozitivă a solidarității care va tempera în bine individualismul celor 18 ani. Integrat prin conștiință în comunitatea spirituală a Societății, adolescentul va sfârși prin a se atașa de ea, în mod *afectiv* și apoi *activ*. În unitatea *familiară*, *profesională* sau în cea largă a *națiunii*, în măsura în care își va defini poziția lui, mai clar și mai sociologic, conștiința solidarității va ieși mai întărită. Atunci, în locul individualismului și a pasivității, va răsări o *subordonare*, conștientă activă și creatoare. Iată deschisă calea ce duce înspre personalitate. Pentru închegarea ei, trebuie sorbite conținuturi etice universale.

Etica va deprinde pe elev cu *reflexiunea etică* prin care omul își dă *îndreptare* supreme de viață pentru ca existența lui să devină rațională. Studiul Eticei va impinge pe elev să se decidă în deplină libertate pentru o directivă etică. În labirintul concepțiilor morale așa de diferite, el nu se va rătăci. Entuziasmul său de viață, sprijinit și pe un simț critic îl vor pune la adăpost de exagerările relativismului etic, de scepticismul sterp și disolvant de viață. Elevul va face o alegere liberă a unei direcții etice. Lăsându-i-se libertate, sentimentul responsabilității sale va crește — fapt care îl va feri de a cădea în atitudini extreme. Până la sfârșit, el va trebui liber să recunoască valoarea sublimă a principiilor creștine. Fața de situația tragică a omului în univers, numai idealismul creștin alină dorul nostru de nemurire.

Prof. TRAIAN MORARIU

Epiigramă

Colegulu', care n'a reușit să realizeze în el, pe „omul dintr'o bucată”.

Dintre noi o știe oricare,
 În vorbe — apari chiar fără pată ;
 În fapte cred c'ai fi mai tare,
 Dac'ai fi «dintr'o bucată».

— ghb —

Toamna

Insoțită de frunze veștede, de petalele căzute, toamna de aramă nu întârzie să pue capăt seninului de aur al verii. Parcul își scutură frunzele pe tristele bănci goale. Din vârful unui stâlp o cioară prohodește vara. Ramurile goale și negre, ca niște mâini întinse spre Cer, arată pustiul.

În mijlocul parcului, statuia, care înfățișează o nimfă, mai veghează sub ninsoarea de frunze veștede, ca o moartă.

Tufele de lileci se pleacă sub loviturile săgetătoare ale picurilor de ploaie. Un vârtej adună frunzele împrăștiate, iar ele dau un sunet prelung, plângător și jalnic. M'am așezat pe banca veche sgâriată, cu strofe și inimi săgetate. Un greer țârâie, ca un glas al singurătății; săracul știa că, toamna îl împinge iar, la ușa neîndurătoarei furnici.

Inc'o frunză . . . încă una . . . Tristul teu își plânge singurătatea. Printre ramurile negre, Soarele, se zărește palid, învăluit uneori de norii negri. Pare un cap de mort, tăiat de ghilotină și aruncat în mare, care plutește asvârlit de valuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

Da, e trist . . .

Pomii își cern podoaba de frunze. Trandafirii însângerați și-au plâns ultima petală, în urma primei ploii.

Sălciile plâng aplecate spre pământ și se lasă în voia vântului. Florile violete și roșii din rond, s'au veștejit. Castanii înfloriți a doua oară, își plâng florile scuturate.

Amurgul se lasă într'o tăcere de mormânt, posomorit și melancolic.

Luna nu se mai ivește să lumineze desigurile și tufele de liliac, să asculte glasul brotăceilor, păsările și veselia parcului.

E o tăcere, ca în urma unei catastrofe.

Doar vântul, tristul hoinar, împrăstie din când în când frunzele uscate, care dau un sunet prelung, plângător și jalnic.

Ramurile goale, plâng în picuri jalea,

Frunze vestejite, astupat-au, calea,

Parcul se întreabă »unde-mie frunzișul ?

»Căci cu el pierit-a, viața, cântul, visul«.

Sub bolți desfrunzite, de privesc, îmi pare

Că murit-a parcul, doarme în visare.

Vântul printre ramuri, geme, aprig, rece,

Și prin tot văzduhul, ca o groază trece.
 Este toamnă, toamnă . . . rea, posomorătă
 Vremea mi se pare, lungă, mohorătă.
 Veselele păsări, au luat cu ele,
 Verdele din frunze, tremurul din stele
 Luna își ascunse, palida ei față,
 Și pieri, cu dânsa, orișice dulceță.
 A început ploaia și de aceea m'am sculat și am plecat.

TOBIAȘ GHEORGHE
 cl. III-a.

Furtună

*Din visuri spulberate, iluzii nimicite,
 Din gândurile mele cu doruri împletite,
 Cu pietre prețioase din suflet adunate,
 Ți-am ridicat în suflet, puternică cetate.
 Să te păstrez acolo, de nimeni stingherit,
 Mereu, curat și bun, precum eu te-am iubit.
 Când a venit furtuna și'n suflet mi-a pătruns,
 Atunci mi-am dat eu seama ce nenoroc m'ajuns...
 Mi-a zguduit cetatea, de jos din temelii
 Și dintr'odată toată, căzu, se nărui...*

.....
*Era târziu furtuna din suflet s'o opresc,
 Am încercat atuncea'ndurare să-ți cerșesc,
 Dar tu, fără de milă, a mea rug'ai respins
 Și cu a ta cruzime'n furtună m'ai împins...
 Eu am trecut nainte oftând adânc și greu
 Căci florile crescute'n grădina sufletului meu
 Le destrămasă vântul, luându-le în zbor
 Ducând visele mele, cu vârtej, în calea lor.
 În urma lor rămas-am cu sufletul pustiu,
 Fără a plânge însă, căci era prea târziu...*

PAULA BIHARI
 cl. VI-a
 Lic. «Oltea Doamna»

Mama

Prin negura vremurilor apuse, mă urmărește pretutindeni chipul luminos al mamei, cu zâmbetul pe buze, cu ochii scăldați în lacrimi.

Înaltă, palidă, gânditoare, cu razele ochilor căprui, pierdute dincolo de orizontul lumii noastre, ca două stele arginții, mi-a presărat copilăria cu amintiri frumoase.

M'a învățat să iubesc natura, să ocrotesc minunatele sale făpturi și să mă închin Creatorului ei.

Iarna, când vântul hohotea pe câmpie, adunând troiene de zăpadă, ascultam lângă focul ce gemea în sobă poveștile sale nesfârșite, până când somnul mă acoperea cu aripa sa de vise. Mă ducea zâmbind la locul meu și nici odată nu mă lăsa singur până când nu adormiam din nou.

. . . Acum s'a dus . . . În juru-mi, frunze moarte acoperă pământul. Poate că de acolo de sus, veghează asupra mea și acum, ca în copilărie . . .

PETCU NARCIS

BCU Cluj / Central University Library Cl. IV-a.

Sonet

*In noaptea gândurilor mele,
Răsar din umbră stele mari,
Și'n ciuda pașilor hoinari,
Mă poartă firea înspre ele....*

*De câte ori în sfera lor,
Incerc să-mi vântur înălțarea,
Se'ntunecă de neguri zarea,
Se'ngroapă stelele sub nor....*

*Speranța 'mpărtășește trăire prea fugară,
Când spiritu-i aprinde, mereu, făclii de ceară;
Și plânge în ascuns...*

*Cutremură-se firea robită crudei soarte,
Că zac într'însa și-astăzi, de-atâta vreme moarte,
Chemări fără răspuns.*

EUGEN L. GROZA
cl. VIII-a

Lectură și cultură

Nil sine magno, vita labore dedit mortalibus.
(Horatius)

Toate eforturile ce le facem spre a lărgi cadrele cunoștinții, au un scop definit, care domină rostul activității noastre în oceanul de preocupări cotidiene. Scopul acesta pentru omul de carte, este ridicarea cât mai sus pe treptele adevăratei culturi.

Criteriul de apreciere față de un intelectual, este acela ce pornește dela prețuirea fondului de cultură și se referă la cântărirea valorii sale spirituale. E ușor de altfel, de observat, această valoare la orice om, oricât s'ar nizu s'o arate unul lipsit de ea.

Activitățile deosebite ale adevăratelor personalități, poartă adânc imprimată pecetea culturii, care e un prim izvor al tuturor manifestărilor intelectuale. Pe acest fond se ridică icoana-simbol al valorii faptelor unei personalități.

Din timpurile cele mai vechi, considerația largă și stima deosebită, înconjurau pe posesorul de mari calități spirituale, cari porneau din adâncul făpturii dornice de o cât mai largă cunoaștere. Omul de cultură, întotdeauna a fost centrul de atracție a privirilor de admirație, respect și cinste deosebită, deoarece egoismul degradant pornit din împlinirea unor interese meschine, cât și tendința de a scădea din valoarea omului superior, au trebuit să cedeze unanimei aprecieri față de cel ce dovedea orizonturi largi de vedere, ori o mare putere de a sonda în adâncul problemelor ce frământau spiritele epocii.

Luată în ansamblul lor, toate faptele omenești, nu fac altceva, decât să pledeze, pentru adevăratul nivel de cultură a autorului lor. În activitatea din afară a omului, se oglindește perfect imaginea reală a sufletului și a minții.

Cultura tine așa dar de structura sufletească a omului. Ea e rezultanta contribuției de conlucrare a mai multor factori: cunoștințe relative la explicarea științifică a anumitor adevăruri generale, experiența de viață și lectura în particular, care să completeze oarecum lipsa pe care o simțim, pentru a ajunge astfel la un tot sintetic. Acest tot, acest complex de cunoștințe sistematic aranjate, fixează exponentul de adevărată cultură.

Lăsând la o parte ceilalți factori ce conlucră spre îmbogățirea intelectuală și spirituală a omului, putem de aici deduce că există o relație directă și strânsă între lectură și cultură, în

sensul că își aduce partea ei însemnată de contribuție în crearea ori augmentarea fondului de cunoștințe.

Omul prin partea imaterială a făpturii sale, aplicat fiind spre cercetare, spre câștigare de cunoștințe, luptă adesea să treacă greutăți și obstacole numai să poată satisface exigențele spiritului său. Deaceia putem spune că, preocuparea de căpetenie a omului superior este și trebuie să fie strâns legată de continua nizuință spre ridicarea la maximum a valorii sale intelectuale și spirituale.

E lucru cunoscut că, atenția tuturor celor conduși de rațiune vizează această valoare, de care sunt legate toate preocupările înalte, demne de a se bucura de o largă considerație și o deosebită apreciere.

Ineditul ce-l aduce savantul ori omul de știință ca o contribuție personală la evoluția științifică, pornește desigur din adâncul nepătruns al frământărilor interne, căci se desprinde din aceea valoare individuală pe care a realizat-o, prin nebănuite străduinți și cari la rândul lor au exploatat toate posibilitățile de cunoaștere și pătrundere.

Dar ca să ne putem ridica nu până la acea treaptă înaltă, pe care stau acei ce-au contribuit în fel și chip la progresul științific și cultural de care dispunem azi, ci numai până la treapta modestă a înțelegerii unor fenomene complexe, în orice domeniu, e nevoie de anumită formație spirituală, care să fie în stare să recepteze, să-și explice și să înțeleagă acele fenomene. E nevoie atunci de cunoștințe, de experiențe proprii, de lectură abundentă . . .

E locul să amintim aici de studiul savantului J. Moruzeau profesor la Sorbona, publicat în traducere în «Revista clasică» condusă de Dl N. I. Herescu. Ilustrul savant scriind despre citirea autorilor clasici latini spune cam acestea: Ca să ne instruiem, trebuie să citim. *Cultura se transmite astăzi prin lectură.*

Cititul adică e un act important, un fapt necesar în inițierea în cultură.

Avem nevoie — de câteori n'o simțim! — de cunoștințe largi, care să corespundă necesităților structurii specifice ființei noastre. Pentru soluționarea dificilelor probleme, pe cari le ridică viața, e deasemenea nevoie de adevărată cultură.

O instruire cât de înaltă, e un ideal al omului ce pricepe rostul cărților, și-și dă seama că lectura trebuie cultivată.

Practicarea acestui fel de a acumula noi cunoștințe trebuie să pornească dintr'un impuls personal neexistând vreo obligație

externă, care să ne constrângă în acest sens. Dar tocmai aici e un merit al celui ce înțelege adevăratul rost al lecturii.

Pe când unele cunoștințe le oferea cartea didactică, experiența o dă trăirea, lectura trebuincioasă oricărui om, și-o poate da singur, atunci când în conștiința sa există importanța nețăgăduită a cititului, care să șteargă colțul superficialității, a sumărei pregătiri, să umple golurile și lipsurile mai însemnate și să deschidă perspectivele unei bune pregătiri intelectuale. Orice om înzestrat cu o astfel de pregătire își dă seama că — fără îndoială — cartea scrisă cu gânduri curate, în care primează intențiile frumoase, este un neprețuit prieten, care-și oferă cele mai bune servicii de care are lipsă sufletul uman...

Pentru ca patrimoniul cultural, să se mărească, sufletul făpturii raționale se folosește de toate posibilitățile care l-ar putea forma mai cuprinzător, mai bogat în calitate, mai puternic în înlăturarea piedecilor ce se ridică în deslegarea problemelor înalte, cari preocupă mintea omenească. Există oare cineva care să afirme existența unei valori umane, fără să țină cont de ansamblul manifestărilor sufletești, de nivelul moral și cultural al insului?

Orice individualitate însă, ce tinde spre realizarea unui cât mai mare coeficient al valorii sufletești proprii, trebuie să înțeleagă și să realizeze înainte de toate primatul formării spirituale care să corespundă unor înalte idealuri, care însuflețesc ființele superioare.

Și să nu se uite că, există mulțime de factori care facilitează formarea sufletească și culturală a omului. Intre acești factori figurează la un loc de cinste *lectura* prin care se transmite *cultura*. Să ținem în evidență însă și formula: «Ca să ne instruiem, trebuie să citim».

GH. BULGĂR
cl. VIII

Epigramă

Lui Titică, care s'a născut în casa
bunicului.

Tu porți, ca o emblemă, pălărie
— Al bărbăției timpuriu simbol —
Păcat e, că o lume 'ntreagă știe
Purtând-o, totuși ești cu capul gol.

Parodie originală

Sfaturi colegului epigramist Gh. B.
premiant dealtfel.

Anul trece, anul vine
Toate-s vechi și nouă toate;
Trece-a opta cu suspine
Fiecare — așa cum poate.
Fiți cu toții fără teamă
Cel ce copiază trece.
De-ai fițuica când te chiamă
La răspuns, ai nota zece.

Și te 'ntreabă înainte,
Și ar vrea s'audă multe.
...Cine ține toate minte
Când e vorba să te-asculte?
Tu așează-te deoparte
Recitind fițuica bine
Când cu gându-i prea departe
Să te 'ntrebe chiar pe tine.

Nici te 'ncurcă la vreo limbă
Ori la limbi — necunoscute —
In vreo frază ce o schimbă
Ablativuri absolute
Ce fac bietul om să caște
Și încurcă lucrul foarte;
Când ajungi a le cunoaște,
Fugi de ele, ca de moarte.

Teamă n'ai, când vezi mișeii
La izbânzi făcându-și punte.
Când și-or aduna ei «treii»
Pot și Dunărea să 'nfrunte!
Ei apoi căta-vor iarăși
In Septemvrie a trece.
Nu te prinde lor tovarăș,
Că e Dunărea prea rece.

Un «souflleur» dela teatru
Pe-un coleg să ți-l închipui
N'o să iei desigur patru
Dacă poți citi în chipu-i.
Și de nu-i cu tine'n ceartă
Și-are milă pentru tine,
Înțelegi din a lui artă
De-ai spus rău, ori ai spus bine.

De vreo drastică migrenă
Il cuprinde 'n a ei mreje
Ca să schimbi actoru'n scenă
Tu pe altul poți alege.
Pe din dos să se strecoare
Fără nici un pic de teamă,
Profesori ori profesoare
N'o să-l bage nici în seamă.

Și-apoi, nu te da în lături
— De ți-e nota pe măsură —
Să-mi mai dai și mie sfaturi
Cu un zâmbet pe figură:
«Zică toți ce vor să zică,
Cadă alții câți n'or trece,
Ca să nu pici la nimică,
Ia la toate nota zece.

La răspuns, ai nota zece
De-ai fițuica, când te chiamă,
Cel ce copiază, trece
Fiți cu toții fără teamă.
Fiecare — așa cum poate
Trece-a opta cu suspine;
Toate-s vechi și nouă toate:
Unul trece, altul vine.

Pe drumul vieții . . .

(fragment)

.....Zile ploioase și reci de toamnă...

Pe bolta cerească norii pribegesc fără șovăială, umbrind pământul. Din când în când câte un lung șir de cocoare își încearcă sborul spre alte zări mai îndepărtate de noi și mai călduroase.

Vântul nemilos, doboară ultimele frunze îngălbenite și veștejite de timp.

Totul este par'că pregătit pentru primirea iernii. La câmp oamenii muncitori, în cântece de veselie culeg porumbul copt și ruginit de soare. Prin vii se face storsul. Toate sunt pline de melancolia timpului, care trece mereu în sbor și nelăsând în urmă-i decât umbră și amintiri.

Pe prispa unei sărăcuțe și umile căscioare din Taraclia, studentul Vladimir stă trist gândindu-se la nevoile și lipsurile pe care le va aduce cel de al patrulea an de universitate.

Acesta îi va fi ultimul an de cursuri superioare, apoi va ieși și el în largul lumii, va încerca viața, ca toți tinerii care au avut fericirea să se împărtășească din adevăratul izvor al cărții.

Fumând țigară după țigară, privește cu mâhnire în azurul infinit al cerului înourat, gândindu-se la cineva.

— La cine oare se va fi gândind sărmana inimă a lui Vladimir?

Dacă l-ai fi întrebat poate nici el chiar n'ar fi fost în stare să-ți dea un răspuns pe deplin lămuritor, chinuit mereu de gânduri fugare și tinerești.

Stingându-și restul ultimei țigări fumate, intră în una din scundele camere a umilitei căscioare moștenită dela părinții care acum își dorm somnul de veci în vechiul cimitir dela marginea Taracliei.

În această odaie și-a petrecut el șirul anilor de când a avut fericirea să vadă rază de lumină și până la deplina maturitate dezvoltată pe băncile liceului și universității.

Pe masa-i de scris acoperită pretutindeni de praf, stau aruncate în cea mai mare desordine câteva cărți și reviste vechi. Pe un vechiu dulap stă neatinsă de multă vreme singura lui mângăere poate, o violină rămasă dela tatăl său.

După ce cântă câteva cântece să-și mai stingă dorul pri-

beag care-l transporta mereu pe târâmurile Soniei, și-a început împachetarea hainelor de care avea nevoie la Iași.

Mai avea încă două zile până la plecare. Timpul pe care-l mai avea la dispoziție, îl întrebuința pentru a aduna câțiva bani cu care să poată face drumul și să mai cumpere cele necesare.

Cele două zile se scuseră prea repede și Vladimir luându-și rămas bun dela rudenii, vecini, prieteni, cunoscuți și dela iubita lui căscioară care l-a adăpostit atâta timp, se îndreptă spre gară. După zece minute de așteptare, trenul sosi. Urcat în el, își așază bagajele, pe care le avea, pe una din polițele compartimentului. Așezându-se în fereastră, privea și admira din nou regiunile pe care le mai văzuse de nenumărate ori în călătoriile sale la Iași.

Locomotiva care par'că scuipa foc și 'nghiția drumul, ducea trenul cu o iuțeală fantastică.

După mai bine de o zi de călătorie cu trenul, cu mici întreruperi pentru legătură, Vladimir ajunsese la Iași unde peste câteva zile avea să-și înceapă cu ajutorul lui Dumnezeu al patrulea an de cursuri universitare, pentru ca după terminarea studiilor să se pună în slujba ridicării Neamului și Patriei pe al cărei pământ se străduiește să-și asigure existența și fericirea 'n viitor....

T. DEME cl. VII-a

Cântec pentru somnul tău

Și crainicii nopții tu vezi-ii?

Ei vin să-ți aducă în vis

Pe-o creangă cu flori de cais

Parfumul opal al livezii.

Ei cântă cu glas de sirene

Un cântec știut doar de ei,

Când fără să simți, ghiocel

Ți-așează cu grijă pe gene.

Lovind în a lunii chitară

Armonice mistic răsar,

Să'nvăluie visu-ți hoinar

În tainele nopții de vară.

Și-apoi când în somn, tu îți

[scuturi

Șivoiul de păr castaniu,

Ți-l umple cu puf vioriu

Furat de pe aripi de fluturi.

De-l simt pe al zorilor faur

Și urma ei vreau să le-o pierzi,

Iți toarnă în ochii cei verzi

Lumină cu raze de aur.

Și pleacă departe în lume

Se pierde în văzduh, spre apus.

...În taină, pe pernă ți-au pus

Un gând și un dor fără nume.

ANDREI VEXLER cl. VIII

Ionel Teodoreanu la Oradea

„Cum am scris: «La Medeleni»“

Evenimentul mult așteptat de toată lumea s'a produs, în sfârșit, în seara zilei de 31 Octomvrie a. c.

Maestrul cel mai popular al condeului românesc — Ionel Teodoreanu — a trăit printre noi vreme de trei ceasuri, desvăluindu-și într'o vibrantă mărturisire adâncurile sufletului său plin de sbuciumul eroilor ce i-a însuflețit.

L-am găsit asaltat de admiratoare, străjere dornice de autografele ce le acorda printre glumele spiritului său fin de scriitor.

— Vă rog să-mi dați un autograf pe această carte — zice una.

— Ce fel de carte?

— Prăvale-Baba. E bună?

— Ah, nu. Foarte slabă!

Dorosc tinerilor colaboratori ai revistei

literare din Oradea, numai acuma

de triumf în viața.

Ionel Teodoreanu

Urarea D-lui I. Teodoreanu pentru revista noastră.

Abia scăpat de ele se îndreaptă grăbit spre cabină spre a-și lua „cafeluța“. Il urmăresc cu 2—3 colegi și ajuns aci e nevoit să ne capituleze. Ii oferim un număr din revista noastră și mulțumit ne „dăruiește“ un autograf pentru revistă și altele mai mărunte pentru noi. Apoi încep să întreb „de una și de alta“.

— Când ați terminat Prăvale-Baba?

— Chiar la 1 Septemvrie. Interesant că odată cu începerea războiului...

— Și acum lucrați la un nou roman?

— Încă nu. Am atâtea preocupări, atâtea griji și apoi sunt atât de sbuciumat. Și pedesupra și avocatura. Vreau totuși să scriu ceva, să evoc persoane mari — azi uitate — din bătrânul meu Iași. Va fi o frescă a vieții românești intitulată „Masa umbrelor“. Dar o întrebare? Ce fel e publicul orădean? Cam ce fel de conferințe preferă? Științifice ori mai vesele?

— Fără îndoială cele cu note mai glumețe...

— E atât de ciudat Ardealul acesta... Are atâtea fațete că e imposibil să le cunoști pe toate.

Alte admiratoare vin să ne întrerupă. Mereu autografe.

— Dar n'aveți toc. Cu ce să scriu? Ori vreți să-mi înfig degetul în inima acestui tânăr și să scriu cu sânge?...

Și fiindcă nu mai era mult până să apară în fața „balaurului cu o mie de capete“ i-am mulțumit și am plecat.

Di Ionel Teodoreanu a apărut pe scenă în aplauzele delirante ale asistenței conferențind mai bine de două ceasuri. D-sa a spus în esență următoarele:

La apariția *Hotarului nestatornic*, întâiul roman din trilogia *Medelenilor*, criticii și scriitorii, de comun acord, au fost de părere că e vorba de un roman biografic. Dar tinerețea mai ales la 18—19 ani, e plină de avânturi și nu tinde de loc a evoca timpuri trecute, cu meșteșugul artei ajunsă la desăvârșire — lucru propriu bătrâneții. Selma Lagerlöf, Anatole France, Ruyard Kipling, toți și-au descris copilăria la vârstă când ea era doar o amintire veche. «Deci după criticii noștri — spune D-sa — îmi începusem cariera așa cum alții o terminau. Am rămas deziluzionat de luciditatea acestor critici când ei consfințiră credința neverificată că volumul are caracterul de amintiri din copilărie, deci cu un diagnostic de autobiografie. Și acest diagnostic era cu totul fals. Fals căci debutul meu nu era acesta ci era „Ulița copilăriei“».

Bucățile din Ulița copilăriei se împart în două părți. Prima parte cuprinde două sonatine literare: Bunicii și Ulița copilăriei. Il găsim pe Teodoreanu, în prima, întruchipat în Ionel băețandru de 14 ani care scrie versuri — o fantomă ce s'a dus în mormânt împreună cu bunicii săi. În cea de-a doua e ulița tuturor copilăriilor. E copilul care iese din casă, se apropie încet de uliță — urcând treptele vârstei. El crește, merge în Franța și moare într'un accident de avion. E Puiuțu fratele cel mai mic al maestrului.

În cea de a doua parte însă sunt persoane și lucruri fanteziste. E fructul minciunii, căci:

Teodoreanu derivă creația literară din minciună Ea nu e numai un imperativ al omului, căci mimetismul se observă la fel la plante, până și la gingașul camelon.

Există o *minciună biologică*, a *instinctului de conservare* E minciuna pe care — pe vremuri — vărul său, copil ca și el, de cinci ani, o spusese mamei sale, când l-a descoperit cu hainele — atunci îmbrăcate — ude learcă, căci căzuse în apă: „Ce-ai făcut?

Nimic am asudat!“ Sau, când, chiar el — la aceeași vârstă — întinzându-se după sticla cu parfum, din dulap, a răsturnat toate lucrurile de acolo și întrebat răstit răspuns: „A trecut un camion!“

E apoi *minciuna apologetică*, aceea ce o croește de atâtea ori soțul, venit acasă, mult peste ora cinei, pentru soția sa.

Și mai sunt chiar cinsprezece categorii, dar e însă una, care nu se poate încadra nicăeri. Și ea e hotărâtoare pentru creația literară.

Iată cum a croit-o Teodoreanu, întâia dată. La vârsta de 6—7 ani se afla în vacanță la Bicăz. Dormia în aceeași cameră eu ceilalți doi frați ai săi. În stare de somnie (cuvânt întrebuințat până acum singur de Sadoveanu) — când somnul începea deci să-i întunece luciditatea, — fu atras de-odată la fereastră de fulgerul scâlpitor al lunei ce răsărea. „Părea o creangă de liliac alb culcată deasupra negreței munților“ El nu pricepea ceasul acela de aur nocturn. S'a dus totuși la geam privind uimit, cum „mări se iviră“ splendida expresie din Miorița ca și isbucnirea Grecilor, prima dată în fața mării. Apoi și-a trezit cu înfrigurare frații și i-a dus la geam „trei albi copii în cămăși de nea“. Așteptau o poveste... „Ce e? A căzut luna! Unde a căzut? Colo pe iarbă, în ogradă! Și tu de ce n'ai prins-o? Am încercat, dar n'am putut, că a sărit ca o minge a albit iarba, a sărit pe acoperiș, apoi s'a ridicat pe cer“... De ce a mințit? Cine știe? Era prima sa *minciună estetică*.

În ceasul acela literatura română dobândise un — mic, mare, rău, bun — scriitor. Înainte de a ști scrie, Teodoreanu devenise scriitor. Se impusese la primii săi lectori, primele victime ale minciunii. Aci, el face o paranteză a inimii sale, ce nu-și poate stăpâni galopul, când, vorbind despre talentele copiilor ce înfloresc zâmbetul pe fețele părinților și profesorilor, le numește primul semn a unei răstigniri ce va să vie mai târziu. E aceasta cariera cea mai spinoasă și cel ce o deprinde își sângerează și sufletul din el, așa ca Eminescu, Luchian, etc.

Talentul nu se naște scriind, ci trăind această *minciună estetică*. Prin aceasta a țesut Teodoreanu acest roman al său. *Hotarul nestatornic* însemna delirul minciunii creatoare. „De copil mă supuse realitatea, eram sluga ei. Voiam acum să fiu rege. Am scris „La Medeleni“ ca o creație cu totul alta decât copilăria mea. Am rămas deci cu totul nedumirit față de luciditatea critice și cititorilor“. Dar această părere era cu totul inofensivă pentru volumul I. Viața copilului e curată, chiar și în ziduri de oțel.

În volumul al doilea curge sângele de must roșu al adolescentului. „Am apărut sălbatec — cu sinceritate și onestitate — dând

publicului expresia sângelui de adolescent plin de patimi și păcate. Păgân imn de dragoste! Criticii numiau pe Dan Deleanu: Ionel Teodoreanu. Dar să se știe că: Venim noi scriitorii Moldoveni din colțurile părăginite ale Moldovei, dar am învățat să știm respecta femeia, — mamă, soție — să nu spovedim la urechea chiar celui mai bun prieten intimitățile noastre, să nu punem o vitrină transparentă asupra lor. E o abjecție pe care n'am făcut-o!"

Cu cel de-al III-lea volum, credința că Teodoreanu e eroul propriului său roman, a rămas definitivă. Atunci publicul i-a cerut al IV-lea volum. Adresându-se lui Ibrăileanu acesta i-a spus că publicul va cere mereu, căci eroii vor avea copii și aceștia la rândul lor vor lăsa urmași. Era vorba deci de un Letopiseț al familiei Teodoreanu. Ba cititorii i-au cerut chiar adresa eroinei Olguța, pe care știut era că Teodoreanu o îngropase, ori voiau să facă cunoștința Monicăi, care dacă era vorba de o autobiografie ar fi fost chiar soția sa.

Dar acestea n'au existat niciodată și n'au echivalente în realitate. „Moșia Medelenilor nu este moșia familiei Teodoreanu pentru faptul că nimeni din acest neam n'a avut pământ. Singurul care are o moșie sunt eu, dar nu de pământ ci de hârtie: E romanul Medelenilor!"

Dar dacă i-a creat din imaginație, Teodoreanu nu susține că n'a intrat indirect și el în cercul lor de viață. Căci un personaj este o mixtură, un amestec al trăsăturilor exterioare, luate dela o pluritate vie, amestecată cu un element — sufletul scriitorului, care intră ca o încarnare. Creația are trei etape: Prima e *creierea personajului fizic* căreia îi premerge o clipă de excitare a conștiinții perspective psihologice. Apoi urmează fenomenul de *sporire a vitezii interioare*. Nu ca un umil ins, servit, cu fructe, dintr'o tavă, mai modestă ca el, ci ca un măreț sultan, asediat cu toate fructele pământului, din care alege numai pe cele mai delicioase, scriitorul culege din toate portretele reminiscenței sale pluritatea personajului visat de el. Și acesta e atunci a lui ca și Adam, care în clipa creierii, nu mai era al gleei, ci al buzelor dumnezeiești. Și atunci scriitorul îi dă suflet. E așa numitul *proteism psihologic*, prin care el creiază un suflet nou, încarnat din al său, cu care însă nu mai are nicio contingentă. E momentul culminant al creației. E răsplata, singura răsplată adevărată a scriitorului, momentul când el dă viață — o realitate, o ființă concretă — e numele unui destin pe care l-a prins. „Creația în sine este har, iar cel ce nu are acest har, să-l învețe dela cel ce-l are“. Creațiunea literară este o proliferare a sufletului scriitorului în ființe noi, care trăesc intens.

Și această împărțire a sufletului în zeci de părți e istovitoare. Flaubert după ce și-a ucis eroina Madame Bauvary cu arsenic, a căzut bolnav, prezentând toate simptomele otrăvirii cu arsenic. Tolstoi a trăit atât de intens senzațiile unui cal într-o năvălire a sa, încât citind-o, Turgenieff i-a zis: „Ai fost vreodată cal? Sfârșitul Medelenilor, a însemnat pentru Teodoreanu aceeași istorie ca pentru Flaubert. N'a îndrăznit s'o omoare pe Olguța decât într-o noapte tulburată de visuri sinistre. Cititorii i-au reproșat că de ce a ucis-o. De ce i-a făcut să plângă? „Dar dacă Dumnezeu ar pune într-o balanță dreaptă lacrimile tuturor celor ce au plâns pentru moartea ei și în cealaltă broboanele de sudoare ce-mi inundau fruntea în acele clipe, a mea s'ar apleca în jos“.

. . . Intr'o zi depărtată a timpurilor am întâlnit în Iași trei copii sărmani Olguța, Morfca și Dănuș. Au venit să-mi cânte colindul, cu mâinile înghețate pe stea . . . Florile dalbe! . . . Trei copii necunoscuți . . . Au trecut anii „cu nourii lungi pe șesuri și nici odată n'or să vie iară“. Peste mormintele bunicilor a presărat aur luna . . . Poate cândva un frate de al meu, necunoscut, va întinde mâna pe rafturile prăfuite ale unei biblioteci și va lua o carte: va fi cântecul vieții mele, va fi singurul și cel mai curat al morții de-apururi . . .

EUGEN GROZA cl VIII-a.

AȘ VREA . . .

Nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda,
Nec quae praeteriit hora redire potest.

*Aș vrea să mă cuprindă
Noianul veșniciei,
Ș'in suflet să mi se'ntindă
Forța Dumnezeirei . . .*

*Aș vrea să-mi sboare gândul
Spre zări îndepărtate,
Să își reia avântul,
Infrânt pe nedreptate . . .*

*Aș vrea să uit de toate;
Să uit că mai trăesc,
Doar se va'ndura, — poate —
De mine, cel ceresc . . .*

*Aș vrea să uit de toate;
Să'ncep o viață nouă,
Să merg în spre dreptate,
— Dorință, vrere . . .*

— rouă . . .

*Aș vrea să mă cuprindă
Universalul haos,
Să uit că am în tindă
O marmură de Paros . . .*

.....
*Aș vrea să văd'nainte-mi
Al veșniciei haos . . .*

TRAIAN COSTA cl. V-a.

Și se duc ca clipele . . .

Ziuă în toată puterea cuvântului; ziuă cu lumină puternică — ziuă ca multe altele.

Puternic instalat în scaun, cu coatele sănătos înțepenite pe marginile mesii, cuprind mai mult de $\frac{1}{3}$ din suprafața acesteia și în această poziție, par unul ce este hotărît să-și apere până la urmă — micul avut ce-l are'n față, dar pe care nu poate să-l ascundă. —

Uitam să spun că, printre alte obiecte, am în față ceasornicul, care cu cele trei ace, îmi arată cum trec secunde, minutele și orele . . . Ce ușor trec secunde! . . . molatec minutele; orele . . . grozav! . . . Nu știu cum, dar mi se pare că prin felul lor de a trece, fiecare voiește să-mi pună în față, ceva din marele tablou al realității . . .

Secunde . . . mărunte patimi, care aproape nu știu când se nasc, când trăiesc și când pier . . . Clocotiri — mai puternice sau mai slabe — dar . . . de durată aproape imperceptibilă . . . Minute . . . Sentimente, pasiuni, . . . cari deși variate în formă, sunt uniforme în modul de succesiune și durată . . . Se nasc spontan trăiesc cu tendința de a crește, dar ajunse la culminare, au pierit . . .

Ore . . . trec grozav . . . Patimi cari te îngrozesc prin intensitatea lor — în bine sau rău, plăcut sau torturând — . . . Se nasc încet, . . . încet, . . . cresc, grozav de simțitor dar și acestea până la un punct; trecut acesta, intră în perioadă de declin . . . Descresc cu aceiași încetineală cu cari au crescut și au o agonie proporțională cu grozăvia nașterii.

Este realitatea mai complexă? . . . Nu îndrăznesc a spune nu, dar și felul de a trece al timpului, e mult mai complex . . .

Analiza acestor două paralele, ar însemna să faci un tratat de întinderea unei opere și . . . eu . . . nu sunt dintre cei ce ar putea-o face, — îmi declin deci și competența și puterea — . . .

Adevărul e, că trăind într'un mediu, ne acomodăm lui; trăind în timp, trebuie să ne acomodăm felului de a fi . . .

Sentimentele, pasiunile, patimile, sunt secunde, minutele, orele noastre; iar totalitatea lor suntem noi, timpul nostru! . . .

Complexitatea sentimentelor noastre face câteodată să credem că ar fi mai bine dacă ar trece totul, . . . că ar fi mai bine dacă ne-ar lipsi măcar numai rațiunea! . . .

Se poate, dar vezi rațiunea ne-a fost dată pentru a stăpâni, pentru a conduce această complexitate de sentimente . . . Ni-se pare de multe ori greu, imposibil chiar !? . . . Da, dar aici stă meritul să învingi ceea ce se pare greu, imposibil . . . Aici es'e diferența dintre noi și animale . . .

Și apoi, dacă n'am avea rațiunea, n'am mai putea visa fericirea și — eu cred — că și numai această posibilitate de a visa, e un fel de fericire ; ori, poate că singura fericire existentă e tocmai această posibilitate de a o visa.

DAN M. CREANGĂ cl VII.

O întâmplare

Cald . . . cald și iar cald . . .

Eram în vacanța cea mare. Zefirul mângăia ușor cireșul din grădină, pe care două păsărele ciripeau de zor. În albastrul cerului, se zărea ici și colo câte un nouraș, și câte o rândunică care ca și o făptură a lui Dumnezeu, își caută hrana.

Melancolic și plictisit mă plimbam prin grădină. Dedată îmi vine o idee: să caut cărți vechi prin pod.

Mă urc sus și răvășesc prin cotloanele pline cu praf. uitate de vreme. Găsesc o carte de I. Slavici, o luai și mă coborâi jos.

Mersei iar în grădină. De departe observai un scaun și mă îndreptai spre el. Atât de preocupat eram, încât mergeam înainte, tot întorcând filele îngălbenite.

Mă așezai pe scaun, fără să mă uit decât la carte.

Dar deodată sar în sus urlând :

„Auleu! Auleu!“

Mă așezasem pe siropul fiert al mamei, pus să se răcească. Mă fripsesem de avem noduri în gât și bășici pe unde m'așezasem. Dar pantalonii albi !!! Se făcuseră acum de nerecunoscut: erau roșii.

Iar eu supărat de cele întâmplate, mai ales că primisem și o urechială, uitasem și de carte și de Slavici și de sirop . . .

MALIȚA MIRCEA cl. III-a

Epiigramă

Autorului poeziei „Revedere“.

In parcul care-i fără flori acum
 Probabil toamna n'ai noroc ;
 Așteaptă pân'la primăvară
 Când o s'apară'n acel loc !

— hgt —

Pastel tomnatec

*Din văgăuni ascunse pornește vântu'n zări
Și duce'n cârcă stoluri de aripi călătoare
Cocori
Se duc ușori
Spre tainici depărtări
Se duc cocori ușori în ziua care moare.....*

*Cad lacrimi gălbenite din sălcii plângătoare
Un smalț de cer tomnatec se suie 'n zări de fum;
Și ciori
De-atâtea ori
Se lasă pe răzoare
Se lasă ciori hidoase pe margine de dium,*

*Din văi se lasă'n suluri o ceață sură, vie.
Cad boabe reci, din ceruri de tristețe
Ușoare
Stele căzătoare
Pe huma din câmpie
Și sapă ploaia'n codri o neagră bătrânețe.....*

BCU Cluj / Central University Library Cluj *IOAN SEREȘ cl. VIII*

Duminică

*Lucește viu pe cer măritul soare
In liniștita albă dimineață,
Copii sburdă veseli prin verdeață
De parcă, știu și ei că-i sărbătoare.*

*Creștini de pe la case se adună
Spre locul de'nchinare se îndreaptă;
Biserica deschisă îi așteaptă,
Iar soarele cu raze-i încunună.*

.....
*Se-aud creștini cântând cântarea sfântă
Răsună cântu'n sute de biserici...
Duminică. Azi toată lumea cântă . . .*

*Mireni îngână cântul după clerici
E-atâta împăcare între oameni . . .
Nu prinde ura rod de-ai vrea s'o sameni . . .*

OVIDIU ROMAN cl. VI

Jertfa Intunericului

Dramă în 4 acte de Eugen Groza

DISTRIBUȚIA

Costin, un morar	Moș Miron, moș ciubărar
Maria, fiica lui	Un plutonier ungar
Părintele Nicolae	Vambery ofițer ungar
Mihai, un flăcău	Aghiotantul său
Baba Dochia	Un delegat

Acțiunea se petrece în Munții Apuseni, într'un sat pe malul Crișului Repede, cam pe la anul 1900

ACTUL I.

Scena I.

Costin și Părintele Nicolae.

(În mijloc-la masă)

Nicolae. (Citind din scriptură) „Iar va veni ziua Domnului, ca un fur noaptea, întru care cerurile cu sunet vor trece, stihiiile arzând se vor strica și pământul și cele de pre dânsul lucruri vor arde. Că ceruri nouă și pământ nou după făgăduința lui, așteptăm, întru care dreptatea locuște. Pentru aceea, iubiților, nevoiți-vă să vă aflați lui nespurcați și neîntinați, în pace și îndelungă răbdare.“

Iacă bade Costine că și Sfânta Scriptură glăsuște ca din gândul nostru... Ziua Sfântă o așteptăm și noi, ziua când vom scăpa din ghiarele crude ale diavolului pământesc. Dar aci nu mai putem avea răbdare, nu, căci lanțul, rece ca și gheața, ne strânge tot mai tare...

Costin. Bine zici, părinte Nicolae; nu mai putem răbda, ni s'a urât cu așa viață... Măine, poimăine nu voi mai avea nici ce mânca... nimic, nimic la moară de câteva săptămâni... Și totuși nu m'a lăsat inima s'o opresc... nu; e sufletul meu, e inima mea și nu se va opri decât odată cu ea... Dar mă 'ngrozește pocnetul pietrii care se învârtește surdă, sub coșul gol... Imi pare că râde de mine cineva... își bate joc norocul meu... mă pedepsește Dumnezeu... Dumnezeu care m'a uitat... ne-a uitat pe toți...

Nicolae. Doamne ferește, nu vorbi așa... Dumnezeu e bun. El ne ocrotește... Toate nenorocirile sunt doar încercare... El ne va mântui...

Costin. Dar până când, până când vom suferi și vom plânge?...

Nicolae. Fericiti cei ce plâng și însetoșează de dreptate că acei se vor sătura...

Costin. Ce folos?... nici sufletul din noi nu are vlagă pentru răsplata durerii...

Nicolae. Cerurile se vor umplea atunci de lumină și vom vedea pe Fiul stând de-a-dreapta Tatălui... Nu fi trist Costine, crede că Domnul e bun și ne va ajuta...

Costin. Eu știu vorba noastră din bătrâni „Ajută-te și Domnul te va ajuta“... Dar ce poți să faci astăzi? Lucri, roadele

muncii și se fură... Stai, mori de foame Ridici mâna. Ferească Dumnezeu! Așa a făcut și bietul meu tată. A luptat cu Iancu și Ungurilor atât le-a trebuit... Averile care cu trudă le-a strâns le-au furat, casa i-au ars... iar el... (clătinând trist capul).....

Nicolae. Jertfa lui a fost primită la ceruri... Acolo împreună cu Iancu se roagă pentru noi... Prin jertfa lor ne vom mântui...

Costin. Am rămas singur și sărac... Dar tot ce-am adunat cu trudă am pierdut iară... Mi-au luat Domnii... Grofii... șerpii ce sug sângele din noi... Astăzi nu mai am nimic... Ba... o groapă... o palmă de pământ pentru odihnă...

Nicolae. Dar Maria... fiica ta frumoasă...

Costin. (tresărind) Maria? Maria... adică... nu... nu, zadarnic... e umbra mea... durere din durerea mea... neînțeleasă... Ce folos, nu se mai mărită...

Nicolae. Cum? Dar e de măritat... Ba are 23 de ani...

Costin. Nu vrea... suferă... rabdă, dar tace. Nu știu de ce (tresărind) Ah, adică da (cu durere) Eu, eu am întristat-o... fără inimă... am fost rău... dar părinte, eu sunt Român și Româncă e și fi ca mea...

Nicolae. Costine îmi pare că te roade ceva... Spune-mi... Spovedește-te mie...

Costin. Da, trebuie să-ți spun... că mă roade în ascuns... E că am tăiat o dragoste în două... Mihai, Mihai al Tudurii îl cunoști?

Nicolae. Da, ăla recrutat de doi ani...

Costin. Ah, nu-mi pomeni de asta că eu am îndreptat la el jandarmii. Ii plăcea de Maria... și ei de el... Mi-a cerut-o de nevastă... Dar mîntea mi-a strigat și mi-a poruncit: nu, nu că era neam unghuresc...

Nicolae. Cum?

Costin. Da păcatele mamei sale numai eu le cunosc. Mihai, părinte, e pruncul unui Ungur... În neamul meu eu nu voiam să-l primesc. Dar eram slab, slab și nu mă puteam împotrivi lor... Atunci, Dumnezeu știe cu câtă durere, l-am împins în ghiarele celor ce asântau cu sila... Dar Maria a aflat... a fugit înainte, n'a vrut să-i lase și atunci eu... crud ca un lup am smuls-o de-acolo și în fața ei apoi, l-am aruncat ca la fiare... Tremur și astăzi la gândul că va scăpa și mă va pedepsi... îmi va fura fata... își va bate joc de mine împreună cu ea...

Nicolae. Nu se poate... E fată bună...

Costin. Dar am mințit-o părinte... că am fost prea crud și trebuia să mințesc... Am luat păcatele altora și am mințit-o...

Nicolae. Ce i-ai spus...

Costin. I-am spus că Mihai e fiul meu... Păcatul tinereții... Credeam că-l va uita... va vedea că a greșit și va iubi pe altul... De geaba... A plâns... s'a chinuit... De doi ani... și azi e doar o umbră... Il iubește, părinte, dar crede că i-e frate și nu-i pasă!... Nu știu ce ar putea-o schimba... Am vrut să-i spun adevărul, dar n'am avut atâta putere... Și totuși pe Miha

nu l-aş vrea... nu... nu... Nu ştiu ce să fac nu... învaţă-mă părinte...

Nicolae. Roagă-te lui Dumnezeu, cere-i putere, curaj...

Costin. Dar sunt un păcătos... Nu merit dragostea ei... deşi Domnul ştie că numai atâta am voit să fiu Român... Român până la moarte... Dar acuma... acuma ce să fac?... Se cutremură sufletul din mine când o văd... supărată... slabă... suptă de amărăciune... (o bătaie în uşă)

Nicolae. Cine o fi?...

Costin. Da (un soldat ungur)

Scena II-a

Aceiaşi, Aghiotantul căpitanului Vambery.

Aghiotantul. Cred că sunt în casa morarului Costin...

Costin. Da, eu sunt...

Aghiotantul. Atunci luaţi la cunoştinţă (citind) «Din ordinul comandamentului honvezilor pe tot timpul patruleărilor prin munţi morarul Costin va trebui să ţină la el pe căpitanul de honvezi Vambery şi să se silească ca acesta să nu ducă nici o lipsă. Toate cheltuielile vor fi plătite la sfârşit».

Costin (nedumirit) Ce? Cine eşti Dta? Ce spui?

Aghiotantul. Aghiotantul Dlui căpitan. Şi acum binevoîţi a veni pentru a-l cunoaşte. D-sa se află la Primărie...

Costin. Dar...

Aghiotantul. E ordin. În zadar vrei să te împotriveşti... Am spus... Veţi vedea mai târziu... Vă veţi lămuri... (iese)

Scena III-a

Costin, Părintele Nicolae.

Costin. (După câteva clipe în care s'au privit nedumiriţi) Auzi părinte ... asta ce mai e? ... o nouă pacoste pe capul meu... Dar cum oi putea să-l ţin eu pe asta la mine? ... Cu ce? ... că nici pentru mine n'am de ajuns ... Şi asta e Domn ... şi la Domni le trebuie Domnie ...

Nicolae. Nu te frământa atâta ... Ce? mare lucru ... Ii face ce-i putea ... te-oiu ajuta şi eu ... şi-apoi lasă vadă şi el în ce stare ne-o adus neomenia lor ... Nu te sbuciuma ...

Costin. Dar? ... Fie ce-o fi ... Să vestesc pe Maria ... apoi să mergem; Să i ieşim în cale ... cu flori şi cu trâmbiţe, doar e trimisul Grofilor şi pentru ei trebuie să ne smulgem şi inima din piept ... s'o aruncăm în calea lor ... ca la câini ...

Nicolae. S'o calce în picioare ...

Costin. Da haidem ... să nu pierdem vremea ...

Nicolae. Las-o treacă, cu atât mai iute ne apropiem de clipa izbăvirii. Doamne când ne vei mântui?

Costin. Cine-a ajunge ziua aia! (ies amândoi prin dreapta.

Melodramă: o doină, apoi, intră Maria.

Scena IV-a

Maria, apoi Baba Dochia.

(Maria, tristă, începe să aranjeze prin casă fredonând un cântec de dor. De-odată se aude un ciocănit la uşă. Ea tresare),

Maria. Cine-i? (nimic; o bătaie mai puternică) Cine-i? (Tot nimic; Maria merge la ușă, o deschide. Apare baba Dochia în haine murdare, gârbovită, rezemându-se de un ciomag. Maria speriată se retrage câțva pași.) Cine... cine ești tu?

Dochia. Nu te teme... Nici eu nu m'am temut de muma pădurii... M'o prins, da nu mi-o făcut nimic... M'am împretenit cu ea...

Maria. (cu nimore) Dar cine ești tu?...

Dochia. Io?... fata pădurii... nimeni... nimic... Acolo în pădure îi casa mea... în scorbura unui gorun... Io-s Dochia...

Maria. (gânditoare) Dochia?...

Dochia. Baba Dochia... și fug pruncii de mine... se tem... da, tu ești fată bună, tu o să mă ascuți... Astăzi pădurea nu mi-o dat nimic. N'o vrut să-mi dea de mâncare; da tu o să-mi dai... Așa i?...

Maria (cu gândul pierdut) Ce?...

Dochia. O sfărâmă de mălaiu...

Maria. Să-ți dau? Cum să nu-ți dau (caută, apoi îi dă o bucată de pâine) Iacă, mănacă...

Dochia. Nu, nu; acasă mă așteaptă coțofenile flămânde... trebuie să ne împărțim frățește... Da vin-o numa'ncoace... (îi face semn cu mâna) hai... (ea se apropie cu teamă) Baba Dochia o să-ți vrăjească... hai...

Maria. (mirată) Vrăji? Știi vrăji?...

Dochia. Din palmă... din palmă îți aleg drăguțul... și voia Sfântului eu o ghicesc... Îți spun în toate cum ți-e scrisa și multe câte implinitu-s'au și s'or mai întâmpla... M'o învățat baba Ilinca și mi-o spus că în pădure oiui vieții între jivine... că Sfântu o să-mi ia și ce mi-o dat. Multe mi-o spus, da eu n'am vrut s'o cred și-am răs... și iacă am ajuns fata pădurii din blestemul și mânia ei... Da, hai, vină mai aproape pe... dă palma... Hm... Hm...

Maria. Ce vezi?...

Dochia. Iacă... Un drăguț ți s'o rupt de la inimă tu crezi că l-ai pierdut... Credința ta s'arată strâmbă...

Maria. Strâmbă?...

Dochia. Da va fi rău... tare rău...

Maria. Eu nu cunosc binele...

Dochia. Un străin vei întâlni și supărare și scârbă mare îi avea ..

Maria. (o cruce) Doamne apără-mă...

Dochia. Inima ți se va'ndoia și a sângera... Prin sânge-i trece și-i scăpa de sânge... că și eu printre fiară am umblat și nu m'am prăpădit.. m'am împretenit eu ele... Dar iacă... iacă se arată că bucuria scurtă și veselia răutatea le-a omori... și strâmbătatea credinții tale îi vedea... ochii ți s'o lumina... îi râde cu lacrimi... și iar s'or întuneca și-i plânge, plânge todeauna... (Maria e impresionată) Da plângi... de-amu. Tu?... Plânge cineva... Ih... Nu, nu, plâng coțofenile pădurii... flămânde-s și mă chiamă... N'auzi?... nu le-auzi?... Uuuu... Uuu... Mă strigă... Uuuu... Hai...

Hai să le-auzi (se apropie de fereastră) Hai... (îi face semn. Ea se apropie) Uuuu... Viiuu... Dar ce văd?... Ia uită, uită-te cum fuge cineva... Vine aici...

Maria. (nedumerit surprinsă) Ce?... Nu se poate... El?...

Dochia Dar vine iute... eu mă duc... Adică?... să văd ..

Maria. Stai... baba Dochia... mai stai o leacă... (o bătaie la ușă)

Dochia. Hai vină... să mă dumiresc... Hail.. (apare Mihai în haine de soldat)

Scena V.

Maria, Dochia și Mihai...

Mihai. (intră prin dreapta obosit de fugă, nedumerit, nehotărât luptându-se între două indemnuri. E emoționat. Vorbește cu glasul stins)... Marie....

Dochia. (în mijloc) E mândru... dar... l-am văzut. .

Maria. (în stânga aparte, înăbușit) Ce întâmplare l-a adus aici?..

Mihai. (înțelegând par'că, aparte) Adevărat?... E adevărat... Marie... Nu-mi zici nimic?... nimic...

Dochia. Il cunosc. . e rău.. îl știu

Maria. (aparte) În casa tatălui... (către el) Nu Mihai... lasă... îmi vine să plâng... să fug...

Mihai. (apropiindu-se) Dar atunci?...

Dochia. Nu te apropia... mă tem... Făptură bărbătească întunecă ochii mei... și tremură... Iar o să-ți verși râul... tu scuipi cu foc din vârf de bătă și-mi omori coțofenile... tu...

Mihai. Dar cine ești tu?... Ce vrei?... Ori duhul nenorocirii mele a luat viață... nu... nu, îmi faci rău... Lasă-mă... Marie sunt nenorocit...

Maria. Și eu... eu mai nenorocită...

Mihai. Dar atunci e adevărat... adevărat! (disperat)

Dochia. Adevărat... Maria e fată bună... Nu tu... tu...

Maria. Iar dacă știe... a venit să-și vadă sora.. ori tata... ahl tata...

Mihai. Ce? soră... tată.. Dar eu nu mai am pe nimeni pe lume... pe tine te-am avut Marie... și m'am temut că te-oiu pierde... am auzit ce te-am pierdut... Am fugit... Am venit... Am venit să văd... dar mă îngrozesc... mă îngrozesc Marie... eu... nu nu-mi spune... nu mă lovi... Lasă-mă... mai bine să mă sbat în îndoială decât să știu bine că te-am pierdut, că m'ai lăsat...

Maria. Dar?...

Dochia. Tu... tu ai asmuțat câinii asupra mea... Ești păcătos....

Mihai. Ah, lasă-mă babo... Marie... te-ai măritat... m'ai uitat... m'ai mințit...

Maria. Ce? Mihai... mări... Crezi tu asta?... Ai putut crede... dar nu-i drept... E minciună...

Mihai. (surprins) Minciună?...

Dochia. Da eu mă duc... mă duc (se apropie de ușă)

Mihai. (apropiindu se de Maria) Minciună, totul e minciună...

și totuși, eu, nu mai sunt eu... nu mai sunt Mihai pe care îl doriai... nu, ești rece... rece, ca de ghiață... Îți sunt străin...

Maria. Nu... nu dar tu poate nu știi... nu poți crede... nu poți înțelege... durerea cea mare...

Mihai. Ce s'a întâmplat ceva?

Maria. Nu... întâmplarea trăia de mult.. dar noi n'o vedeam că n'o cunoșteam... Ea e tristă... fără seamăn... Las-o, e mai bine să n'o știm. Mihai, vreau să te iubesc... crede-mă... dar nu pot...

Mihai. Nu poți... Dar...

Maria. Altcum, altcum... Altă iubire...

Mihai. Atunci... Atunci în zadar am fugit... mă duc înapoi... voi suferi... va fi rău... mai rău... mă voi însoți cu durerea... mai mare decât s'o pot îndura... (se apropie de ușă) mă duc, mai trist decum am venit...

Maria. Nu... nu... stai; mă doare să te văd plecând așa... Nu Mihai... (aparte) Dumnezeu nu mă pedepsi, fie ce-o fi, dar nu mă mai pot supune... (cu hotărâre) Mihai... Mihai te iubesc ..

Mihai. (înseninat) Mario! Tu...

Dochia. Farmecele nu m'au mințit... vrăjile... vrăjile...

Mihai. (între două mistere) Vrăji, farmece... m'ați doborât... Sunt fermecat... Babo m'ai vrăjit... Marie rupe lanțurile vrăjii .. scapă-mă de... nu știu de ce...

Dochia. (se apropie brusc de ușă) Iiii, coțofenile Flămânde-și le-am uitat... (lese)

Maria (cu drag) Mihai...

Mihai. Marie nu mai plec.. Fie ce-o fi. Cerul de s'ar... (se apropie de ea).

Maria Va fi rău...

Dochia (reintrând speriată) Iiiii... m'au speriat... Oamenii cu puști... Jindarii...

Maria. Ce?

Mihai. Jandarmii... Sunt... sunt... (Speriat)...

Dochia. Nu (o bătaie puternică în ușă) Hai... ..cine-i oare?... (rămâne îngrozită.) Coțofenile...

Scena VI-a.

Aceiași, Plutonierul, jandarmii — apoi Costin — Vambery

(Intră jandarmii sgomotoși cu plutonierul în frunte).

Baba Dochia. Iiii! Sfântule din cer scapă-mă... rugați-vă coțofene (apoi rugătoare) Lăsați-mă. Lăsați-mă să plec că m'așteaptă în pădure...

Plutonierul (tăindu-i vorba) Scoateți hârca asta de aici! (Jandarmii o împing afară, dar vocea i se mai aude.)

Dochia. Uuu... Viuu...

Plutonierul. Aha... uită că l-am și găsit... Domnișorul... Credea că-i mare lucru să-l prindem dacă se ascunde la drăguță... Ha ha ha... Puneți mâna pe el!

Maria. (repezindu-se în calea lor) Nu... nu se poate... A făcut ceva? .. Ce vreți cu el?...

Plutonierul. (uimit) Ceva? (ironic) Nimic... sărăcuțul... (Râd cu toții-jandarmii.)

Maria. De ce râdeți? Mihai, ce e? S'a întâmplat ceva? (El rămâne abătut cu capul în pământ.)

Plutonierul. (cu o ironie crescândă) Nimic... am venit așa de flori de mușchiu... A plouat cu mărgăritare și o să-l ducem să-ți culeagă și ție câteva...

Mihai. Am crezut în minciuni... Dumnezeu m'a pedepsit... nenorocirea mă pândește...

Maria. (nedumirită) Dar...

Mihai. Am fugit... am dezertat...

Plutonierul. Așa... vezi că știe el...

Mihai. Diavolul m'a dușmănit... m'a îmbătat din ziua în care cineva m'a împins aci... Marie ..acela... cineva... mă doare...

Maria. Dochia... Dochia... vrăjile ți se 'mplinesc... (apoi amintindu-și ceva) Tata.. ah...

Plutonierul. Ei, acuma luați-l.

Mihai. (înseninat) Stați, stați o leacă... Marie, Domnul a voit să fie-așa .. N'am ce face... Mă plec... Marie, amândoi să ne plecăm... El ne va mântui... Dar nu fi tristă .. Hai... haisă ne înseninăm .. să fim tari...

Maria (după o clipă de încordare supranaturală) Fie ce-o fi, dar nici eu nu te pot vedea așa... Nu, mi-e milă... de tine, de mine... de soarta noastră... îmi vine să plâng, să blestem, să... (il îmbrățișează plângând în hohote Costin intră prin dreapta neobservat de cei doi și se oprește nedumirit; nu e în stare să spună un cuvânt)...

Mihai. Iți mulțumesc... dar plângi, plângi... și nu pot să mă stăpânesc... (cade cu capul în pumni)

Maria. Trebuia... trebuia să primești mângăierea unei sore ce te-a iubit curat... te-a iubit din suflet și nu știa că tu ești fratele ei... fratele meu...

Mihai (înmărmurit) Fratele?... sora?...

Costin (cu glasul plin de remușcare) Mario!...

Maria (speriată) Ah! Tata... Tatăl nostru. (O clipă pauză. Apoi Mihai înfrânt se apropie cu mâinile întinse de jandarmii care-i pun cătușele.)

Mihai. Fie voia tatălui. . să mergem!...

Costin. Nu-nu. (sare ca ars) Stați... E fiul meu și eu poruncesc. . eu...

Plutonierul (surprins) Ce ?

Costin. Stați! Adică, ce?... ce-am spus? Nu... nu Mario... nu-i adevărat... trebuie... vreau... nu ți-am spus... Ascultă... Alteva...

Maria. Nenorocită .. vai, lasă-mă tată... nu pot... nu mai pot răbda... Ah (iese prin fund grăbită, plângând).

Costin. A fugit de mine... fata mea... da, da, asta trebuia... Am fost rău... am făcut-o să sufere... și astăzi mai tare sufăr eu... (reamintindu-și) Ah; voi... Fiul meu?... Nu... nu... Nebun cine crede. ...Cine-a spus?... Nu-ți sunt tată... nu... A fost o

minciună... Nu sunt tată... că, eu te-am mânat aci... Eu sunt de vină... că plânge Maria... Plângi și tu? Nu?... Iartă-mă... iartă-mă, căci Dumnezeu nu știu dacă mă mai poate ierta... Dar dacă așa mi-a fost scris... lăsați-mă... mergeți... să rămân singur... să plâng... și mă 'ngrozesc că nu plâng singur... plânge neamul tot de care am vrut să fiu vrednic... și n'am putut nu... nu... (Rămâne singur în mijloc prăbușit pe un scaun în vreme ce ei se îndreaptă spre ușă).

Plutonierul. Să ne grăbim că am pierdut vreme multă (o bătaie în ușă) Da. (Apare Vambery).

Vambery (surprins). Un om legat!...

Plutonierul. Numai dezertor...

Costin (s'a sculat privind surprins spre cei doi). Același om? Ori e tatăl său... asemănare sau...

(În vreme ce Jandarmii cu Mihai ies, Maria intră prin ușa din fund).

Vambery. Asta e casa. Dar fetișcana asta cine e?

Costin. Fata mea. Maria du-l pe Domnul dincolo. Eu nu mai pot. (Se așează pe scaun.)

Vambery. Ii fi bolnav?...

Costin. Nu, nu, mai rău, mai rău... (Cei doi ies prin fund).

Păcate... atâtea păcate se bat în sufletul meu... Și-mi pălmuiesc obrajii subți de necaz... bătrânețe... Atâtea slăbiciune mă omoară... Doamne, Doamne iartă-mă... umple-mă de mila ta...

Dochia. (intrând). Am pierdut... am dat la câini mâncarea coțofenelor... alta... (surprinsă) Dar nu-i Maria... Dă-mi o sfărâmă de mălaiu... o leacă...

Costin. (visător) Sfărâmă de mălaiu...

Dochia. O să-ți vrăjesc...

Costin. (ca luminat de un gând se scoală brusc). Vrăji? Hai vină... vrăjește-mi... vrăjește-mă să uit de lume.

Cortina.

(va continua în numerele viitoare)

Troița

Lângă drumul care duce

Înspre satul depărtat,

De demult veghează o cruce...

Nimeni nu-i la închinat.

Pe scrisoarea de pe dânsa

Praful drumului se-așează

Și citești cuvinte șterse:

„Roagă-te și priveghează“.

Azi troița străjuește

Drumul prăfuit și lat,

Nimeni nu se mai gândește

La troiță și'nchinat.

OIDIU ROMÂN cl. VI

REVISTA „ȚARA VISURILOR NOASTRE“

apare lunar

SUB ÎNGRIJIREA COMITETULUI URMĂTOR :

EUGEN GROZA, cl. VIII, preș. soc. de lectură «V. Alecsandri»
AUREL GHENDER, cl. VII, vicepreședinte.
GHEORGHE POTRA, cl. VIII, secretar.
GHEORGHE BULGĂR, cl. VIII, preș. comisiei critice.
IOAN SEREȘ, cl. VIII. critica artistică.
TEODOR MĂRIAN, cl. VIII. muzica vocală.
AUREL POP, cl. VIII. muzica instrumentală.
MIRCEA CĂLIN, cl. VIII. preș. soc. religioase.
AUREL BOTIU, cl. VIII.
DAN CREANGĂ, cl. VII.
FLORIAN GHERDAN, cl. VII.
GHORGHE GOLDIȘ, cl. VII.
TIBERIU MAIOR, cl. VII.
VLADIMIR DRIMBA, cl. VI.
IOAN MATEI, cl. VI.
TRAIAN COSTA, cl. V.
NARCIS PETCU, cl. V.
DAN RUȘDEA cl. V.

BCU Cluj / **Sub conducerea și răspunderea :**
Prof. AUGUSTIN COSMA

La revista noastră pot colabora elevii liceului «Emanuil Gojdu», foștii elevi, precum și elevii altor școli, ale căror articole le publicăm bucuros *în măsura posibilităților*. Redacția își rezervă dreptul de a face eventuale corecturi la articolele elevilor.

Un număr restrâns de pagini din fiecare număr va fi rezervat domnilor profesori și părinților, pentru a trata chestiuni cari privesc viața ori educația elevilor.

Articolele se vor scrie citeț și pe o pagină a foii, iar cele pentru numărul următor al revistei se vor trimite până *cel mai târziu în prima zi a luni următoare* pe adresa : Prof. Augustin Cosma, Oradea, Str. Dr. Lascu No. 5, cu mențiunea : Pentru revista «Țara visurilor noastre», scrisă pe plic.

Redacția stă cu toată plăcerea la dispoziția cetitorilor pentru a-i lămuri, pentru a le ajuta la rezolvarea problemelor pe cari nu și-le pot înșiși rezolvi. Aceasta fie la poșta redacției, fie, dacă problema merită interes deosebit, în cadrele unui articol.

Abonament pe anul școlar 1939—1940.

Pentru instituțiuni	lei
Abonamente de încurajare	200 »
Pentru d-nii profesori și părinți	100 »
Pentru elevi	60 »

Cine reține un număr, se consideră abonat.

— Prețul unui exemplar 10 lei —

BCU Cluj

TIPOGRAFIA ADMINISTRATIVĂ
Propr. I. Ciortin
Oradea, str. Avram Iancu No. 3.
